

Puheenjohtaja käräjätuomari Anne Kurtti

19.12.2018

L 18/873

Kantaja Orajärven Bussit Oy**Vastaaja** Simon kunta**Asia** Vahingonkorvaus**Vireille** 14.2.2018

Selostus asiasta Simon kunta (myöhemmin kunta) on ostanut Orajärven Bussit Oy:ltä (myöhemmin yhtiö) koulukuljetukset määräaikaisella sopimuksella lukuvuodelle 2016 - 2017. Sopimuskausi olisi sopimuksen mukaan päättynyt 31.5.2017. Simon kunta on purkanut sopimuksen 17.1.2017 yhtiölle sähköpostitse lähettämällään ilmoituksella. Yhtiö ei ole enää kunnan ilmoituksen sopimuksen purkamisesta saatuaan ajanut sopimuksen tarkoittamia kuljetuksia, vaan ne on ajettu muiden liikennöitsijöiden toimesta.

Asiassa on riitaa siitä, onko yhtiö laiminlyönyt sopimuksen mukaiset velvoitteensa niin olennaisesti, että kunnalla on ollut oikeus purkaa sopimus päättymään ennenaikaisesti ja onko purkamisessa noudatettu sopimuksen mukaista menettelytapaa. Lisäksi on kyse siitä, onko kunta sopimusrikkomuksen vuoksi korvausvelvollinen yhtiölle sopimuksen ennenaikaisesta päättämisestä aiheutuneesta vahingosta sekä mahdollisen vahingonkorvauksen määrästä.

Kanne

Vaatimukset Simon kunnan on maksettava Orajärven Bussit Oy:lle vahingonkorvauksena sen menettämistä liiketuloista 65 885,20 euroa 9,5 prosentin viivästyskorkoineen 1.6.2017 alkaen.

Lisäksi Simon kunta on veloitettava korvaamaan Orajärven Bussit Oy:lle sen asianosaiskulut 2 750 euroa ja arvonlisäverottomat oikeudenkäyntikulut 5 395 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua tuomion antopäivästä lukien.

Perusteet Kunta on voinut päättää sopimuksen vain purkamalla, koska määräaikainen sopimus ei ole ollut irtisanottavissa. Kunta on purkanut sopimuksen sen ehtojen vastaisesti ennen sopimuskauden päättymistä ja noudattamatta sopimuksen mukaisia määräyksiä purkamisesta. Kunnan olisi sopimusehtojen mukaan tullut antaa yhtiölle kirjallinen huomautus yhtiön sopimusrikkomuksesta ja yhtiön olisi tullut vastaanottaa ilmoitus. Yhtiön olisi tullut saada lisäksi tilaisuus korjata

virheensä ennen sopimuksen purkamista. Kunnalla olisi ollut oikeus purkaa sopimus vasta sen jälkeen, ellei yhtiö olisi korjannut virhettään. Virheen olisi lisäksi tullut olla olennainen. Yhtiölle ei ole ennen sopimuksen purkamista huomautettu kirjallisesti virheestä sen toiminnassa tai annettu tilaisuutta korjata virhettä. Yhtiölle on puhelimitse ja osin sähköpostilla ilmoitettu aikatauluissa ilmenneistä ongelmista, kuten myöhästymisistä ja liian aikaisin tapahtuneista lähdöistä. Niihin oli kuitenkin olleet syynä osin talviset keliolosuhteet ja kunnan vastuulla ollut teiden heikko kunnossapito, joista yhtiö oli ollut yhteydessä kuntaan. Aikataulujen noudattamisessa ilmenneet virheet olivat osin johtuneet sellaisista seikoista, joihin yhtiö ei ollut omalla toimillaan voinut vaikuttaa. Yhtiö on korjannut virheensä, kun niistä on sille huomautettu. Yhtiö ei ole saanut kunnalta sopimuksen purkamisen edellyttämää kirjallista huomautusta virheestä. Sille ei myöskään ole tullut ilmoitusta kunnan lähettämästä kirjatusta kirjeestä. Kunnan lähettämä kirjallinen huomautus yhtiön sopimuksen mukaisessa suorituksessa olleista virheistä oli annettu yhtiölle tiedoksi vasta sopimuksen purkamisen jälkeen 31.3.2017.

Linja-auton suistuminen tieltä 17.1.2017 ei ole johtunut kuljettajan käyttämästä ylinopeudesta, vaan kyse oli ollut inhimillisestä erehdyksestä. Kuljettajana toiminut henkilö oli ajanut reittiä parin päivän ajan. Yhtiö on joutunut käyttämään lyhytaikaisia sijaisia vakinaisten kuljettajien sairaslomien aikana. Yhtiön menettely ei ole sanotut seikat huomioon ottaen rikkonut sopimuksen ehtoja niin olennaisesti, että se olisi oikeuttanut kunnan purkamaan sopimuksen.

Kunta on velvollinen korvaamaan yhtiölle sopimuksen ennaikaisesta päättymisestä aiheutuneen vahingon, koska se on purkanut sopimuksen sen ehtojen vastaisesti. Sopimukseen ei ole sisältynyt sopimusrikkomusta koskevia määräyksiä. Yhtiöllä on sopimusrikkomuksen johdosta oikeus vahingonkorvaukseen sille sopimuksen ennaikaisesta päättymisestä aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta. Yhtiö on menettänyt sopimuksen purkamisen johdosta sopimuksen mukaisen maksun vuoden 2017 tammikuulta 7 139 euroa, helmikuulta 14 278 euroa, maaliskuulta 10 808,50 euroa, huhtikuulta 14 278 euroa ja toukokuulta 14 278 euroa eli yhteensä 60 681,50 euroa. Yhtiö oli laskuttanut sopimukseen perustuvaa saatavaansa viikoittain ja sen määrä on ollut 3 900 euroa viikkoa kohden. Yhtiölle on kunnan päätettyä sopimuksen yllättäen aiheutunut edelleen palkkakuluja ja muita kiinteitä kuluja. Yhtiölle aiheutuneen vahingon määrä on ollut sopimuksen mukaista saatavaa suurempi, koska purkamista oli käsitelty laajasti mediassa ja yhtiön maine oli negatiivisen julkisuuden vuoksi kärsinyt. Sopimuksen purkamisesta oli aiheutunut yhtiölle taloudellisia vaikeuksia, joiden johdosta yhtiö oli joutunut hakeutumaan yrityssaneeraukseen. Yhtiön saneerausmenettely on aloitettu 31.5.2018. Yhtiön liikevoitto vuodelta 2015 oli 107 000 euroa ja vuodelta 2016 tehdyistä investoinneista johtuen 16 000 euroa. Vuoden 2017 liiketulos oli ollut sopimuksen purkamisen johdosta tappiollinen. Yhtiön saama voitto sopimuksen tarkoittamalta ostoliikenteeltä oli ollut vuonna 2016 päättyneellä tilikaudella 45 754,45

euroa ja vuonna 2017 päättyneeltä tilikaudella puolestaan tappiota 20 127,88 euroa. Yhtiölle on siten aiheutunut sopimusrikkomuksen johdosta vahinkoa menetetyn voiton ja tappion yhteismäärän verran eli 65 885,20 euroa. Sanotulle vahingonkorvaukselle on maksettava viivästyskorkoa sopimuksen mukaisen korkokannan 9,5 prosentin mukaan sopimuksen päättymispäivästä lukien.

Yhtiöllä on oikeus korvaukseen myös hallintomenettelyssä aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista, koska prosessi on ollut seurausta viranomaisen tekemästä virheestä.

Kunta ei voi vedota jälkikäteen uuteen purkuperusteeseen eli tilaajavastuuasiakirjojen jättämiseen toimittamatta, jota se ei ole aikaisemmin ilmoittanut purkuperusteeksi. Sanottuun perusteeseen ei ole kunnan toimesta vedottu myöskään sopimusta purettaessa, vaan se on perustunut väitettyyn sopimusrikkomukseen yhtiön liikennöimillä linjoilla. Yhtiö on toimittanut tilaajavastuulain edellyttämän selvityksen kunnalle syksyllä 2016, joten se ei ole edes laiminlyönyt sanottua velvollisuuttaan. Tilaaja on ollut vastuussa selvityksen hankkimisesta. Selvitys on tullut toimittaa ELY-keskukseen säännöllisin väliajoin muiden asiakirjojen ohella, koska ELY-keskuksen ostoliikennettä ei voi harjoittaa, ellei tilaajavastuulain mukaiset velvoitteet täyty.

Yhtiölle on aiheutunut asianosaiskuluja lähes 100 tunnin ajankäytöstä á 30 euroa tunnilta. Ajankäyttö on liittynyt asian vaatimien selvitysten tekemiseen ja osallistumiseen neuvotteluihin ja käsittelyihin. Yhtiö on paljoksunut kunnan oikeudenkäyntikuluvaatimusta määrältään siltä osin kuin siihen on sisältynyt asian vireilletuloa edeltäneistä neuvotteluista aiheutuneita kuluja 2 077,25 euroa.

Vastaus

Vaatimukset	Simon kunta on vastustanut kannetta ja vaatinut, että se hylätään. Simon kunta on lisäksi vaatinut, että Orajärven Bussit Oy velvoitetaan korvaamaan kunnan oikeudenkäyntikulut 8 153,25 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua tuomion antopäivästä lukien.
Perusteet	Yhtiö oli toistuvasti laiminlyönyt sopimuksen mukaisen velvoitteensa aikataulujen noudattamisessa. Kunnan velvollisuus on järjestää oppilaille opetuksen ohella myös oppivelvollisuuden täyttämisen edellyttämä kuljetus koululle, kun oppilaalla on siihen oikeus. Kuljetuksen tulee olla turvallinen ja mahdollistaa oppilaiden osallistuminen opetukseen samalla tavoin muiden oppilaiden kanssa. Yhtiön liikennöimät koulukuljetukset olivat toistuvasti joko myöhästyneet merkittävässä määrin tai lähteneet koululta etuajassa, minkä johdosta kuljetuksessa olleet oppilaat eivät olleet joko päässeet aamulla kouluun ajoissa tai lainkaan tai koulusta kotiin koulun päätyttyä. Kuljetukset eivät myöskään ole olleet turvallisia, koska kaikille oppilaille ei ole ollut kuljetuksiin käytetyn kaluston vuoksi istumapaikkoja. Laiminlyönnit ja

puutteet ovat vaarantaneet oppilaiden oikeuden turvalliseen kuljetukseen ja estäneet heitä osallistumista opetukseen.

Yhtiötä oli huomautettu lukuisia kertoja aikatauluongelmista ja muista virheistä suullisesti ja myös sähköpostilla. Yhtiölle on lähetetty kirjallinen huomautus virheistä 15.12.2016 sähköpostilla ja kirjattuna kirjeenä, mutta yhtiö ei ollut noutanut sille lähetettyä kirjettä postista. Yhtiöllä on sopimusosapuolena ollut velvollisuus vastaanottaa kunnan sille postitse lähettämät kirjeet.

Sopimus oli purettu, kun yhtiön liikennöimä linja-auto oli suistunut tieltä 17.1.2017 risteyksessä. Kuljettaja oli ajanut erittäin suurella nopeudella t-risteykseen, jolloin auto oli jatkanut matkaa suoraan risteyksen yli suistuen ojaan. Linja-auton kyydissä oli ollut kaikkiaan 10 lasta, joista 8 oli saanut törmäyksessä lieviä vammoja. Sanottu tapaus oli ollut vakava, koska se oli vaarantanut oppilaiden turvallisuuden. Se oli oikeuttanut kunnan purkamaan sopimuksen huomioon ottaen yhtiön aikaisemmat virheet sopimusten mukaisten aikataulujen noudattamisessa sekä kuljetuksissa olleista "läheltä piti" - onnettomuustilanteista. Kunta ei ollut voinut jatkaa sopimusta yhtiön kanssa, koska se olisi vaarantanut koulukuljetuksissa olleiden lasten turvallisuuden.

Kunnalle ei ollut toimitettu pyynnöstä huolimatta sopimuksessa mainittuja tilaajavastuuasiakirjoja, joten kunta olisi senkin vuoksi joutunut joka tapauksessa purkamaan sopimuksen.

Vaadittu vahingonkorvaus on määrältään liiallinen. Yhtiöllä on oikeus korvaukseen enintään sille aiheutuneesta välittömästä vahingosta. Vaatimus ei perustu yhtiölle aiheutuneen vahingon todelliseen määrään. Yhtiö on säästänyt merkittävän määrän kustannuksia, kun se ei ole liikennöinyt ostosopimuksen tarkoittamia reittejä. Yhtiölle ei ole aiheutunut palkkamenoja koko sopimuksen keston mukaiselta ajalta, koska kuljettajien vaihtuvuus oli ollut suurta ja reittejä oli usein ajaneet lyhytaikaisissa työsuhteissa olleet kuljettajat. Oikeus korvaukseen on enintään siitä määrästä, mikä yhtiölle olisi jäänyt katteena kuljetuksista. Yhtiön tilinpäätöstietojen perusteella yhtiön liikevoitto liikevaihdosta on ollut noin prosentin luokkaa. Kunnan käsityksen mukaan yhtiölle sopimuksen purkamisesta aiheutuneen vahingon määrä on enintään 600 euroa, eli noin prosentin verran kuljetuksista sopimuksen perusteella maksettavasta korvauksesta.

Yhtiön vaatimus koskee vahingonkorvausta, jolle on korkolain perusteella maksettava enintään korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa kuukauden kuluttua haasteen tiedoksiantopäivästä 23.2.2018 lukien. Kunta ei ole velvollinen maksamaan vaadittua viivästyskorkoa lain mukaista enempää, koska asiassa ei ole kysymys velkomuksesta.

Kunta on vastustanut yhtiön vaatimusta asianosaiskuluista määrältään 300 euroa ylittävältä osin. Asian hoitamiseen ei ole liittynyt asianosaisen tekemänä sellaisia toimenpiteitä, jotka olisivat korvattavia. Kohtuullisena

ajankäyttönä istuntoihin osallistumisesta ja muista toimenpiteistä on pidettävä 10 tuntia ja asianosaiskuluista sen perusteella 300 euroa. Muilta osin kunnalla ei ole ollut huomauttamista kuluvaatimuksen määrään. Kuntaa ei kuitenkaan tule velvoittaa korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikuluja, vaikka sen kanne hyväksyttäisiin, koska kunta on ollut valmis sopimaan asian maksamalla yhtiölle huomattavan korvauksen oikeudenkäynnin välttämiseksi.

Kunnalla on oikeus korvaukseen omista oikeudenkäyntikuluista myös siltä osin kuin niitä on aiheutunut ennen kanteen nostamista käydyistä neuvotteluista ja selvityksistä. Toimenpiteet olivat aiheutuneet yhtiön kuntaa kohtaan sopimuksen purkamisen johdosta esittämistä vaatimuksista.

Todistelu

Kirjalliset todisteet	2. Kunnan ja yhtiön välinen ostopalvelusopimus 3. Julkisten hankintojen yleiset sopimusehdot palveluhankinnoissa (Jyse ehdot 2014) 4. Markku Orajärven tekstiviesti 20.12.2016 Poikelalle ja Juhani Miettuselle sekä Miettusen vastaus 5. Ostosopimuksen päättäminen 17.1.2017 7. Kunnan huomautus 15.12.2016/13.1.2017 ja tiedoksianto 31.3.2017 8. Yhtiön kaupparekisteriote 9. Tuloslaskelma 30.9.2016 päättyneeltä tilikaudelta 10. Tuloslaskelma 30.9.2017 päättyneeltä tilikaudelta 11. Tuloslaskelma 30.9.2017 päättyneeltä tilikaudelta kustannuspaikasta Ranua-Simo 12. Tuloslaskelma 30.9.2017 päättyneeltä tilikaudelta Simon koulukuljetuksista 13. Lasku kunnalle 11.11.2016 14. Tilaajavastuulain mukaiset todistukset syksyiltä 2016 15. Kunnan vastaanottamat 20 sähköpostiviestiä ajalta 8.9.2015-17.12.2016 koulukuljetuksista tehdyistä ilmoituksista 16. Kirjalliset huomautukset 15.12.2016 ja 13.1.2017 17. Lapin poliisilaitoksen tutkintailmoitus 17.1.2017 18. Pyyntö tilaajavastuuasiakirjoista kirjeellä koululaiskuljetuksia hoitaneille liikennöitsijöille 19. Ote kunnan sivistyslautakunnan pöytäkirjasta 8.8.2016 ja uusintapyyntö yhtiölle
Henkilötodistelu	Hallituksen varajäsen Markku Orajärvi kantajan edustajana Sivistystoimenjohtaja Matti Poikela vastaajan edustajana Todistaja koulunjohtaja Juhani Miettunen Todistaja koulutoimen ohjaaja Irja Parpala

Käräjäoikeuden ratkaisun perustelut

Laiminlyönnit sopimusvelvoitteiden noudattamisessa

Kunnan ja yhtiön koulukuljetuksista tekemän sopimuksen (kirjallinen

todiste 2) ehtojen mukaan kunnalla on ollut oikeus välittömästi purkaa sopimus, jos liikennöitsijä toistuvasti laiminlyö liikenteen säännöllisyyttä tai palvelun laatua taikka muutoin oleellisesti rikkoo sopimusta, eikä hän, saatuaan tästä kirjallisen huomautuksen, viivytyksettä korjaa laiminlyöntiään tai hän uusii laiminlyöntinsä.

Sivistystoimenjohtaja Matti Poikela on kertonut, että yhtiön liikennöimät kuljetukset olivat toistuvasti saapuneet myöhässä kouluille tai lähteneet liian aikaisin. Kuljetusten aikatauluongelmien vuoksi osa oppilaista ei ollut ehtinyt kouluun ajoissa tai päässyt lainkaan kouluun kuljetuksella joinakin koulupäivinä. Koulujen ja koulutoimen henkilöstö olivat saaneet jatkuvasti eri oppilaiden vanhemmilta yhteydenottoja koulukuljetusten myöhästymisiin ja aikatauluongelmiin liittyen, mikä oli kuormittanut kunnan henkilökuntaa merkittävästi. Huomautukset olivat enimmäkseen tulleet puheliminsoittoina ja vain pieni osa kirjallisesti. Yhtiölle annetut huomautukset myöhästymisiin ja kuljetusten ongelmiin liittyen olivat korjanneet liikennöitsijän toimintaa vain hetkellisesti. Ongelmia oli ollut koko sopimuskauden ajan. Kunnan sivistyslautakunta oli päättänyt käyttää sopimuksen mukaisen option kuljetusten turvaamiseksi, kun edellinen sivistystoimenjohtaja oli kuollut äkillisesti samana päivänä kun kuljetuksista oli päätetty.

Markku Orajärven kertomuksen mukaan kuljetusten myöhästymiset olivat merkittävässä määrin johtuneet teiden huonosta kunnossapidosta ja heikoista keliolosuhteista, joista hän oli huomauttanut kuntaa. Orajärven kertomuksesta on ilmennyt, että hän oli saanut kunnalta useita huomautuksia kuljetusten aikataulujen noudattamatta jättämisestä puhelimitse ja sähköpostitse. Hän oli käynyt palautteen läpi kuljettajien kanssa niiden korjaamiseksi vastaisuudessa. Yhtiö oli joutunut käyttämään kuljettajien sairaslomien johdosta joskus lyhytaikaisiakin sijaisia ja sen vuoksi kuljettajat olivat vaihtuneet jokin verran.

Todistaja Juhani Miettusen ja Irja Parpalan kertomuksista on ilmennyt, että yhtiön hoitamat koulukuljetukset olivat usein olleet myöhässä kouluille saapuessaan tai lähteneet liian aikaisin niin, etteivät kaikki oppilaat olleet päässeet koulun päätyttyä kotiinsa. Vanhemmat olivat varsin usein olleet yhteydessä koululle kuljetuksissa ilmenneistä ongelmista. Miettunen oli tehnyt havaintoja yhtiön vaikeuksista noudattaa kuljetusten aikatauluja ensin opettajana ja myöhemmin Maksniemen koulun johtajana. Todistaja Parpala oli puolestaan matkustanut kuljetuksissa usein työhönsä ja työnsä vuoksi myös avustanut oppilaita kuljetuksissa. Hänen havaintojensa mukaan reittejä oli toisinaan ajettu liian pienellä ajoneuvolla, minkä vuoksi kaikille oppilaille ei ollut istumapaikkoja. Autot olivat myös olleet kunnoltaan puutteellisia, minkä vuoksi ne olivat joskus jääneet välille ja kerran auton etuovi ei ollut lainkaan sulkeutunut ajon aikana. Kuljetuksissa oli myös aiheutunut usein vaaratilanteita kuljettajien käyttämästä liiallisesta ajonopeudesta johtuen. Parpala oli raportoinut havaitsemistaan ongelmista koulun rehtorille. Parpalan käsityksen mukaan myöhästymisten ja liian aikaisten lähtöjen syynä oli ollut liian kireät aikataulut sekä kuljettajien suuri vaihtuvuus, jonka vuoksi nämä eivät

olleet tienneet, mistä pysäkiltä lapset tulivat kyytiin tai minne heidät piti jättää. Jotkut kuljettajista olivat myös käyttäytyneet epäasiallisesti lapsia kohtaan.

Kunnan pääosin koulukuljetuksen piirissä olleiden lasten vanhemmilta vastaanottamista viesteistä (todiste 15) on ilmennyt, että yhtiöllä oli ollut toistuvasti ongelmia kuljetusten aikataulujen noudattamisessa. Viestien perusteella on todettavissa aikataulujen noudattamisessa olleen ongelmia myös muulloin kuin talviaikaan. Poikelan, Miettusen ja Parpalan kertomuksista on vielä ilmennyt, että toisten liikennöitsijöiden ryhdyttyä liikennöimään samoja reittejä ongelmia aikataulujen noudattamisessa ei ole lähes kahden vuoden aikana juurikaan ollut. Käräjäoikeus pitää sen vuoksi ilmeisenä, ettei liikenteen säännöllisyyttä koskeneet laiminlyönnit ole johtuneet yhtiön väittämällä tavalla pääosin poikkeuksellisista keliolosuhteista tai muista yhtiöstä riippumattomista syistä.

Asiassa on edellä mainituilla perusteilla näytetty yhtiön toistuvasti laiminlyöneen liikenteen säännöllisyyttä ja palvelun laatua koskevia vaatimuksia. Kunnalla on siten ollut yhtiön sopimusrikkomuksen vuoksi asiallinen peruste kirjallisen huomautuksen antamiseen ja oikeus vedota sopimuksen mahdolliseen purkamiseen, ellei yhtiö korjaa menettelyään vastaisuudessa.

Sopimuksen edellyttämä menettely purkamisessa

Poikela on kertonut lähettäneensä 15.12.2016 päivätyn kirjallisen huomautuksen liikenteen säännöllisyyttä koskevasta sopimusrikkomuksesta (todiste 16) yhtiölle tiedoksi samana päivänä sähköpostilla sekä kirjattuna kirjeenä yhtiön käyttämään postiosoitteeseen. Yhtiö ei ollut vastaanottanut kirjattua kirjettä, minkä vuoksi kunta oli laatinut uuden huomautuksen 13.1.2017, joka oli saatu annettua tiedoksi yhtiön hallituksen jäsenenä toimineelle Sirpa Orajärvelle haastemiehen välityksellä 31.3.2017 (todiste 7).

Poikelan ilmoituksen mukaan kirjallinen huomautus oli lähetty yhtiölle sähköpostitse samaan osoitteeseen, johon yhtiölle tarkoitettuja ilmoituksia ja muita sopimussuhteeseen liittyneitä asiakirjoja oli muutoinkin toimitettu. Asiassa ei ole ilmennyt seikkoja, joiden perusteella olisi aihetta epäillä sitä, ettei yhtiö olisi saanut sille sähköpostitse toimitettua kirjallista huomautusta. Yhtiö on myös jättänyt noutamatta sille osoitetun kirjatun kirjeen, mikä viiittaa sen vältelleen asiakirjan todisteellista tiedoksiantoa. Sillä, että kirjallinen huomautus on saatu annettua yhtiölle tiedoksi haastemiehen välityksellä vasta sopimuksen purkamisen jälkeen, ei ole asiaa arvioitaessa merkitystä, kun osapuolten välisessä sopimussuhteessa on vakiintuneesti käytetty viestintään myös sähköpostia. Sopimuksessa ei myöskään ole edellytetty huomautuksen todisteellista tiedoksiantoa. Yhtiölle on 15.12.2017 toimitettu sähköpostin välityksellä tiedoksi kunnan tekemä kirjallinen huomautus yhtiön sopimuksen vastaisesta menettelystä, joten kunta on täyttänyt sille kuuluneen velvollisuuden kirjallisen huomautuksen antamisesta

ennen sopimuksen purkamista.

Asiassa on vielä arvioitava, onko yhtiö kirjallisen huomautuksen antamisen jälkeen rikkonut sopimusvelvoitteitaan siinä määrin, että kunnalla on sen johdosta ollut oikeus purkaa sopimus.

Linja-auton tieltä suistuminen

Asiassa on ollut riidatonta, että yhtiön liikennöimä linja-auto oli aamulla 17.1.2017 ajautunut ulos tieltä, jolloin auton kyydissä koulukuljetuksessa oli ollut kymmenen oppilasta. Poikela oli käynyt tapahtumapaikalla ja tuolloin todennut onnettomuuden tapahtuneen t-risteyksessä, jossa linja-auto oli ajautunut risteyksessä suoraan tien yli ojaan. Kaikki oppilaat oli kuljetettu terveyskeskukseen lääkärintutkimusta varten. Osa oppilaista oli Poikelan kertomuksen mukaan saanut lieviä vammoja.

Onnettomuutta koskeneen tutkintailmoituksen (todiste 17) mukaan risteys oli ennakkomerkitty väistämisvelvollisuutta osoittavalla liikennemerkillä. Ajokeli oli onnettomuushetkellä ollut normaalin talvinen, tie oli ollut aurattu ja jäinen, muttei erityisen liukas. Muuta liikennettä oli tapahtuma-aikaan ollut vähän. Ajoneuvon kuljettajalle oli tieltä suistumisen johdosta määrätty liikenneturvallisuuden vaarantamisesta seuraamukseksi sakkoa. Tutkintailmoitukseen on merkitty onnettomuuden syyksi liiallinen tilannenopeus, jonka johdosta auto oli risteyksessä jatkanut matkaa suoraan eteenpäin ajautuen ojaan.

Tieltä suistumisen ilmeisenä syynä on ollut edellä mainitut seikat huomioon ottaen kuljettajan vallinneisiin liikenneolosuhteisiin nähden käyttämä liiallinen ajonopeus, jonka johdosta hän ei ollut saanut autoa pysäytettyä ajoissa ennen risteystä, vaan se oli ajautunut tien yli ojaan. Ajoneuvon suistuminen tieltä oli johtanut useiden oppilaiden loukkaantumiseen. Osaltaan onnettomuuteen on voinut vaikuttaa kuljettajan kokemattomuus, koska hän oli ajanut reittiä vasta lyhyen aikaa. Onnettomuudessa ei ole ollut tieltä suistumisen syy huomioon ottaen kysymys yllättäen tapahtuneesta ennakoimattomasta tilanteesta. Kuljettajan laiminlyönti noudattaa turvallista tilannenopeutta oli merkittävällä tavalla vaarantanut lukuisten oppilaiden turvallisuuden. Yhtiön vastuulla on ollut huolehtia siitä, että sen reitille osoittama kuljettaja menettelee matkustajien turvallisuuden edellyttämällä tavalla ja että kuljettaja on riittävällä tavalla perehdytetty hänelle osoitettuun tehtävään.

Käräjäoikeus katsoo, että edellä kuvatun kaltainen laiminlyönti liikennesääntöjen noudattamisessa on ollut laadultaan vakava huomioon ottaen ajoneuvossa olleiden matkustajien lukumäärä ja sen syy. Yhtiö on siten varsin pian kirjallisen huomautuksen antamisen jälkeen olennaisesti rikkonut sopimusta laiminlyömällä kuljetusten turvallisuutta koskevat vaatimukset. Yhtiön vastuulla on ollut perehdyttää kuljettajansa käytössä olleeseen kalustoon sekä ajoreittiin vaaratilanteiden välttämiseksi. Kun lisäksi otetaan huomioon yhtiön aikaisemmat toistuvat laiminlyönnit liikenteen säännöllisyyttä koskevan vaatimuksen osalta

sekä muu palvelun laatua koskenut sopimuksen vastainen menettely, oppilaiden turvallisuuden vaarantuminen kuljetuksen aikana on ollut niin olennainen sopimusrikkomus, että kunnalla sen vuoksi ollut oikeus purkaa yhtiön kanssa tekemänsä ostosopimus.

Johtopäätös

Kunta ei ole rikkonut sopimusta purkaessaan sen päättymään ennenaikaisesti yhtiön laiminlyötyä sille kuuluneet velvollisuudet toistuvasti ja uudelleen kirjallisen huomautuksen niistä saatuaan. Yhtiön kanne on näin ollen sanotulla perusteella hylättävä.

Tilaajavastuuasiakirjojen toimittaminen

Kunta on perustellut vaatimustaan sopimuksen purkamisesta myös sillä, ettei yhtiö ollut toimittanut sille tilaajavastuulain edellyttämiä asiakirjoja. Kunta on esittänyt pyynnön asiakirjojen toimittamisesta kaikille koulukuljetuksia liikennöinneille yrityksille 1.7.2016 (todiste 16). Selvitysten toimittamisen määräpäivä on ilmoituksen mukaan ollut 4.8.2016. Yhtiö ei ole Poikelan ilmoituksen ja sivistyslautakunnan pöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen (todiste 19) mukaan toimittanut pyydettyjä asiakirjoja kunnalle asetettuun määräpäivään mennessä.

Markku Orajärvi on kertonut yhtiön toimittaneen asiakirjat kunnalle. Orajärven ilmoitusta tukee yhtiön puolesta 16.9.2016 allekirjoitettu todistus ja sen liitteenä olevat asiakirjat (todiste 14). Todistuksen päiväyksen perusteella on kuitenkin todettavissa asiakirjojen toimitetun kunnalle mitä ilmeisimmin vasta niiden toimittamiselle asetetun määräajan jälkeen.

Kunta ei ole vedonnut edellä mainittuun laiminlyöntiin asiakirjojen oikea-aikaisessa toimittamisessa antamassaan kirjallisessa huomautuksessa (todiste 16). Kunta ei ole vedonnut sanottuun seikkaan sopimuksen purkuperusteena myöskään sopimuksen purkuilmoituksessa 17.1.2017 (todiste 5). Viivästyksellä tilaajavastuuasiakirjojen toimittamisessa ei siten ole merkitystä arvioitaessa, onko kunnalla ollut oikeus purkaa sen ja yhtiön välinen ostosopimus koulukuljetuksista.

Aiheutuneen vahingon määrä

Asiassa on riitaa myös siitä, mikä on ollut yhtiölle sopimuksen purkamisesta aiheutuneen taloudellisen vahingon määrä. Sanotulla seikalla ei kuitenkaan ole asiassa merkitystä, kun yhtiöllä ei ole edellä todetun tavoin oikeutta korvaukseen kunnalta sopimuksen ennenaikaisesta päättämisestä. Käräjäoikeus on kuitenkin arvioinut yhtiölle sopimuksen päättymisestä aiheutuneen vahingon määrän asianosaisten sen osalta esittämien seikkojen pohjalta.

Osapuolten välisen sopimuksen mukaan kunta on maksanut yhtiölle ostamistaan kuljetuksista 3 900 euroa jokaiselta kouluviikolta. Yhtiö olisi siten sopimuksen perusteella voinut laskuttaa kunnalta liikennöimistään koulukuljetuksista sopimuskauden päättymiseen 31.5.2017 mennessä

enintään 60 681,50 euroa. Kunta ei ole korvausvelvollinen sopimuksen purkamisen vuoksi yhtiöön kohdistuneen negatiivisen julkisuuden aiheuttamasta mainehaitasta. Kyse on sen kaltaisesta välillisestä vahingosta, jota ei ole korvattava myöskään julkisia hankintoja koskevien yleisten sopimusehtojen mukaan (todiste 3, s. 18).

Markku Orajärven kertomuksesta on ilmennyt, että yhtiön ostolinjoilla koululaisten lisäksi matkustaneilta henkilöiltä perityt lipputulot on tullut hyvittää kunnalle. Yhtiöllä ei siten ole jäänyt saamatta ostolinjojen liikennöinnin päättymisen johdosta sellaisia tuloja, joita se olisi saanut kunnan maksamien korvausten lisäksi. Reittiliikennettä yhtiö on voinut jatkaa sopimuksen purkamisesta huolimatta, minkä vuoksi siltä osin yhtiö ei ole menettänyt muita tuloja kuin kunnan maksut koulukuljetusten osalta. Yhtiölle aiheutuneen vahingon korvattava määrä on siten ollut enintään se määrä, jonka kunta olisi ollut velvollinen yhtiölle sopimuksen mukaan maksamaan sen jatkuessa sopimuskauden päättymiseen saakka.

Koska sopimus on päättynyt purkamisen johdosta 17.1.2017 yhtäkkiä, selvää on, että yhtiölle on aiheutunut kustannuksia palkoista ainakin noin parin viikon ajan ennen kuin se on pystynyt sopeuttamaan toimintansa muuttuneeseen tilanteeseen. Yhtiö on toisaalta säästänyt polttoainemenoissa, koska se ei ole liikennöinyt reittejä ja myös palkkakustannuksissa sopimuskauden loppuajan, koska se on voinut lomauttaa työntekijänsä kokonaan tai osaksi tai irtisanoa työsuhteet päättymään tarjolla olleen työn pysyvän vähentymisen johdosta. Yhtiölle on kuitenkin aiheutunut merkittävässä määrin erilaisia kiinteitä kustannuksia erityisesti kalustoon liittyen, joita se ei ole voinut merkittävässä määrin vähentää sopimuksen ennenaikaisesta päättymisestä huolimatta. Sanotuilla perusteilla käräjäoikeus katsoo, että yhtiölle sopimuksen päättymisestä aiheutuneen taloudellisen vahingon määrä ei ole vastannut täysin sitä määrää, joka yhtiöllä olisi ollut oikeus saada korvausta sopimussuhteen jatkuessa sopimuksen päättymiseen saakka. Yhtiölle sopimuksen päättymisestä aiheutuneen vahingon määrä on siten oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 2 §:n nojalla arvioitava, koska sen määrästä ei voida saada uskottavaa näyttöä.

Yhtiön koulukuljetuksia koskevien tuloslaskelmien (todisteet 11 ja 12) perusteella on todettavissa, että yhtiön tulos ostosopimuksen tarkoittamien kuljetusten osalta on vuonna 2017 heikentynyt vuoteen 2016 verrattuna noin 50 000 euroa. Tilikausi vuonna 2017 on kuitenkin jatkunut vielä sen jälkeen, kun sopimuskausi olisi ilman purkamistakin päättynyt 31.5.2017. Myös muissa yhtiön tulokseen vaikuttavissa kustannuserissä on voinut tapahtua muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna. Yhtiölle aiheutuneen vahingon määrää ei sen vuoksi voida arvioida yhtiön vaatimalla tavalla suoraan verrantona edellisen tilikauden tulokseen, kun sopimuskauden ulkopuolelle olisi joka tapauksessa jääneet elo-syyskuun 2017 koulukuljetukset, jotka olisivat alentaneet yhtiön tulosta. Selvää toisaalta on, ettei yhtiö ole saanut koulukuljetuksista lainkaan tuloa kesä- ja heinäkuulta 2016. Sanotuilla perusteilla käräjäoikeus on arvioinut yhtiön liikevoitoksi sopimuksen

tarkoittamien ostolinjojen osalta keskimäärin 5 000 euroa kuukautta kohden niinä kuukausina, jolloin koulukuljetuksia on tehty. Yhtiölle aiheutuneen vahingon määränä sopimuskauden loppuajalta loma-ajat ja muut keskeytykset sekä säästyneet kustannukset huomioon ottaen on näin ollen pidettävä kaikkiaan 20 000 euroa.

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus

Yhtiö on asian hävinneenä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n nojalla velvollinen korvaamaan kunnalle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Kunnan vaatimusta oikeudenkäyntikuluista on pidettävä määrältään hyväksyttävänä asiassa suoritettuihin, laskusta ilmenneisiin toimenpiteisiin nähden. Kunnalla on oikeus korvaukseen myös sille ennen kanteen vireilletuloa esitetyihin vaatimuksiin liittyvistä neuvotteluista ja selvityksistä aiheutuneista kustannuksista huomioon ottaen, että ne ovat liittyneet samaan vaatimukseen ja vähentäneet sittemmin tehtyjä toimenpiteitä. Korvattavien oikeudenkäyntikulujen kohtuullisena yhteismäärä on näin ollen pidettävä vaadittua 8 153,25 euroa arvonlisäveroineen.

Käräjäoikeuden ratkaisu

Orajärven Bussit Oy:n kanne hylätään.

Orajärven Bussit Oy veloitetaan maksamaan Simon kunnalle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista 8 153,25 euroa, johon sisältyy arvonlisävero 1 578,05 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa 19.1.2019 lukien.

Muutoksenhaku

Tähän ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla oikeudenkäymiskaarella säädetyssä järjestyksessä.

Käräjätuomari

Anne Kurtti